[2021] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 1

ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ

ਬਨਾਮ

ਅੰਕਿਤਾ ਸਿਨਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 12122-12123)

ਅਕਤੂਬਰ 07, 2021

[ਏ.ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ ਅਤੇ

ਸੀ.ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2010: ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ - ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ - ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2010: ਵਿਆਖਿਆ - ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ - ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2010: ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2010: ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ - ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ 1 ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਲ ਐਕਟ, ਹਵਾ ਐਕਟ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਐਕਟ, ਜੰਗਲਾਤ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - ਐਨਜੀਟੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਨ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਏ - ਐਨਜੀਟੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ - ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਵਜੋਂ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇ - ਐਨਜੀਟੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ, ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਹੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2010: ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ - ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਭਾਸ਼ਣ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ - ਮਨੁੱਖੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ - ਐਨਜੀਟੀ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਾਰਜ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ - ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ "ਵਿਵਾਦ" ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ - ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਐਨਜੀਟੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਐਨਜੀਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ: ਹੋਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ - ਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਉਪ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਧਾਰਾ 323ਏ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ; ਆਰਟੀਕਲ 323ਬੀ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ; ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ; ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ - ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਇਸ ਨੂੰ ਚੌਥੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ: ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਭੂਮਿਕਾ - ਐਨਜੀਟੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਹੈ - ਐਨਜੀਟੀ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ - ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ, ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿਧੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

नैशनल ग्रीन ट्रिब्यूनल: मामले का खुद नोटिस लेने के लिए एक अथॉरिटी - एनजीटी को इकट्ठे पीड़ित या दिलचस्पी रखने वाली थिर द्वारा कार्रवाई करने की लोड़ नहीं है - एनजीटी द्वारा शक्ती की वरतों अरज़ी प्राप्त होने तक सीमित नहीं है - जदों वातावरण नाल सबंधत महत्वपूरण सवाल उठदे हन अते मुद्दा सिवल किसम दा हुंदा है अते उह ऐकट दी अनुसूची 1 विच लागू कीते गए कानूनां नाल सबंधत हुंदे हन, एन.जी.टी. किसे अरज़ी दी अणहोंद विच वी, जां तां मुआवज़े लई जां नुकसान दी रोकथाम लई सवै-प्रेरित कार्रवाई कर सकदा है।

वातावरण कानून: सावधानी दा सिधांत - लागू करना इह सिधांत विआपक विसथार विच लागू होणा चाहीदा है तां जो इह यकीनी बणाइआ जा सके कि इस दा सहारा ना सिरफ निरणाइक उदेशां लई लिआ जावे, बलकि सरकारी अथारटीआं जां प्रदूशकां नूं होर 'फैसलिआं' जां 'आदेशां' लई वी वरतिआ जावे, जदों उह "वातावरण दे विगाड़ दे कारनां दा अनुमान लगाउण, रोकण अते हमला करन विच असफल रहिंदे हन - इस लई दो पहिलूआं 'ते ज़ोर दिंता जाणा चाहीदा है भाव एनजीटी नूं खुद रोकथाम अते सुरक्खिआ उपाअ करन दी लोड़ है, नाल ही वातावरण दे हिंतां नूं कायम रक्खण विच असफल रहिण लई सरकारी अते निजी अथारटीआं नूं जवाबदेह ठहिराउणा - इस लई, एनजीटी दीआं शक्तीआं लई इक संकीरण विआखिआ नूं अपणाउण तों परहेज़ कीता जाणा चाहीदा है जो वातावरण दे खेतर विच फोरम दी शक्ती दे पूरे प्रवाह दी आगिआ दिंदा है - सिधांत / सिधांत।

वातावरण कानून: वातावरण निआं अते समानता – कदों इक वड्डे हिस्से लई ठेस निआं असंभव है, किउंकि इक कथित प्रकिरिआतमक खामी लई वेदी 'ते असल अधिकारां तों वक्ख होणा, निशचत तौर 'ते इक प्रकिरिआ लिआएगा, जो आरथिक अते समाजिक असमानता नूं अगे वधाउंदी है - इस लई, प्रदूशकां अते उन्हां दे कंमां तों प्रभावित लोकां विचकार असमान सबंधां नूं ढुकवें ढंग नाल हल करन लई "बराबर पधर" दी धारना संभव नहीं हो सकदी - इस दी बजाए, कानूनी प्रणाली तक पहुंच करन अते प्रभावशाली ढंग नाल वरतें करदे होए विअकतीआं दे हाशीए 'ते पए वरगां दे इतिहासक तजरबे नूं मानता देण नाल समाजिक हकीकतां दी लोड़ींदी कदर अते निआं दी बांह नूं संतुलित करन दी आगिआ मिलेगी।

अदालत ने अगले निरदेशां लई मामलिआं नूं 25.10.2021 नूं पोसट करन अते एन.जी.टी. दे अधिकार खेतर नाल सबंधत सांझे कानूनी मुद्दे दा जवाब देण दा निरदेश दिंता।

आयोजित 1.1 भारत दे कानून कमिशन दी 23.9.2003 दी 186वीं रिपोरट विच, लाअ कमिशन ने इक केस बणाउण लई केस दी ढुकवीं टिपणी कीती सी

ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਹਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਅਸਲ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਐਨਜੀਟੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਫੋਰਮ ਬਣਨਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 13.2, 13.3, 13.4] [28-ਡੀ; 29-ਡੀ-ਈ, ਐਫ]

1.2 ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੱਧ-ਰਸਤੇ ਪੜਤਾਲ ਰਾਹੀਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ, ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਆਦਿ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 13.4 ਅਤੇ 13.5] [30-ਬੀ-ਸੀ; 30-ਡੀ]

2.1 ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪੈਰਾ 4 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1995 (ਨੈੱਟ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਤਰਨਾਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਨੈੱਟ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਸੰਕੀਰਣ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

उच्च अदालतों में बड़ी संख्या में पर्यावरण संबंधी मामले लंबित हैं जिनमें बहु-अनुशासनात्मक मुद्दे शामिल हैं और ऐसे मामलों में, सुप्रीम कोर्ट ने भारत के कानून आयोग से विशेष पर्यावरण अदालतों के गठन की आवश्यकता पर विचार करने का अनुरोध किया था। महत्वपूर्ण बात यह है कि उद्देश्यों और कारणों के कथन में कहा गया है कि भारत के संविधान के अनुच्छेद 21 के तहत स्वस्थ पर्यावरण के अधिकार को जीवन के अधिकार का हिस्सा होने का भी संदर्भ दिया गया है। यह पहले की गई 186वीं लॉ कमीशन रिपोर्ट के अनुरूप था जिसमें कहा गया है कि इस तरह बनाई गई संस्था का उद्देश्य निष्पक्ष, तेज और संतोषजनक निर्णय प्रक्रिया के माध्यम से भारत के संविधान के अनुच्छेद 21, 47, 48ए, 51ए (जी) के उद्देश्यों को प्राप्त करना है। [पैरा 14.2, 14.3] [31-जी-एच; 32-ए-सी]

2.2 उद्देश्यों और कारणों के कथन का पैरा 2 जून 1972 में स्टॉकहोम में आयोजित मानव पर्यावरण पर संयुक्त राष्ट्र सम्मेलन का संदर्भ देता है जिसने सरकारों और लोगों को मानव पर्यावरण की सुरक्षा और सुधार के लिए संयुक्त प्रयास करने का आह्वान किया जिसमें लोग और उनकी आने वाली पीढ़ियां शामिल थीं। इसलिए, न केवल पर्यावरण को होने वाले नुकसान को रोकने बल्कि इसकी रक्षा करने के ऐसे प्रशंसनीय उद्देश्य के साथ बनाए गए म्यूनिसिपल कानून को पर्यावरण की रक्षा के लिए अपने रक्षात्मक, रोकथाम और सुधारात्मक कार्यों को निभाने के लिए सशक्त किया जाना चाहिए। इसलिए एनजीटी का आदेश और अधिकार क्षेत्र व्यापक विस्तार का माना जाता है और यह *सुई जेनेरिस फोरम* की प्रकृति में है। [पैरा 14.4] [32- सी-ई]

2.3 जून, 1992 में रियो डी जनेरियो में आयोजित पर्यावरण और विकास पर संयुक्त राष्ट्र सम्मेलन, जिसमें भारत ने हिस्सा लिया था, ने राष्ट्रों को प्रभावी प्रावधान करने के लिए प्रेरित किया न्यायिक और प्रशासनिक कार्यवाही तक पहुंच, उपाय और उपचार तैयार करना और प्रदूषण और अन्य पर्यावरण नुकसान के पीड़ितों के लिए जिम्मेदारी और मुआवजे पर राष्ट्रीय कानून विकसित करना। एक्ट की प्रस्तावना ने संविधान के अनुच्छेद 21 के तहत स्वस्थ पर्यावरण के अधिकार को जीवन के अधिकार के हिस्से के रूप में समझने पर महत्वपूर्ण जोर दिया जिसे भारत में विभिन्न न्यायिक निर्णयों द्वारा मान्यता दी गई थी। नेशनल ग्रीन ट्रिब्यूनल का जन्म हमारे देश में पर्यावरण से संबंधित बहु-अनुशासनात्मक मुद्दों से निपटने के लिए ऐसे बड़े सपने के साथ हुआ था।

ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੇ ਗਠਨ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੋਰਮ ਭਾਵ ਨੈੱਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕੀਰਣ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 14.5, 14.6] [32-ਈ-ਐਚ; 33-ਏ]

3.1 ਐਨਜੀਟੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਹਰੇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸਦਾ ਉਚਿਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਹੇਡਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇੱਥੇ ਢੁਕਵੀਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ ਉਸ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ "ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਦਬਾਏਗੀ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ"। [ਪੈਰਾ 15.1, 15.3] [33-ਬੀ-ਸੀ, ਜੀ]

ਬੰਗਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [1955] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 603; ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1955 ਐੱਸ. ਸੀ. 661-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ।

ਫਰਾਂਸਿਸ ਬੇਨੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; *ਪਨਾਮਾ ਰਿਫਾਈਨਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਰਿਆਨ* 47 ਕੋਲੰਬੀਆ ਲਾਅ ਰਿਵਿ 527-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3.2 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ, ਇੱਕ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਚੋਣ ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਵੱਲ ਝੁਕਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਫਲਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 15.6] [34-ਜੀ; 35-ਏ-ਬੀ]

4.1 ਧਾਰਾ 14 ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਧਾਰਾ 15 ਰਾਹਤ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਨਜੀਟੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ"। ਧਾਰਾ ੧੬ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ। ਧਾਰਾ 17 ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 18 ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜ਼ੀ / ਅਪੀਲ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 18 (2) (ਡੀ) "ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸੰਸਥਾ / ਸੰਗਠਨ ਸਮੇਤ ਪੀੜਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 19 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 19 (1) ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੀਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 19 (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਧਾਰਾ 19 (3) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 19 (4) ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ, ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਨਜੀਟੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ, ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੋਕਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਧਾਰਾ 20 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ। ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ / ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਧਾਰਾ ੨੯ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦਾ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16.1] [35-ਬੀ-ਐਚ; 36-ਏ-ਬੀ]

4.2 ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ) ਨਿਯਮ, 2011 ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਵਿਆਪਕ ਆਯਾਤ ਦੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਰਥਾਤ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਕੇ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਹੈ

ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਇਕਾਈਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜਾ ਦੇਣਾ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਕੋਲ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। [ਪੈਰਾ 16.2,16.3,16.4,16.5] [36-ਬੀ-ਸੀ, ਡੀ-ਜੀ]

ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਚ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਓਨਾ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੰਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨ ਜੋ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਅਣਗਿਣਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਟਾਕਹੋਮ ਅਤੇ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੇਰੀਓ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16.6,16.7] [36-ਜੀ-ਐਚ, 37-ਏ-ਬੀ]

5. ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ

5.1 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਝ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਵੇਲੋਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਵੈਲਫੇਅਰ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਓ. ਆਈ. (1996) 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 647: [1996] 5 ਬੇਨਤੀ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 241-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

5.2 ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ । ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਲ ਐਕਟ, ਹਵਾ ਐਕਟ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਐਕਟ, ਜੰਗਲਾਤ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਬਲਕਿ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਇਹ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕੈਨਵਸ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਗੇ। [ਪੈਰਾ 17.2] [37-ਡੀ-ਐੱਫ]

5.3 ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਚ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ । ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਲ. ਆਈ. ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਧਿਰ (ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ) ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ (ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਖੁਦ ਸਰਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ। ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ, ਉਪਚਾਰ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 17.3,17.4] [37-ਐੱਫ-ਜੀ; 38-ਏ]

5.4 ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਭਾਸ਼ਣ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਾਰਜ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ "ਵਿਵਾਦ" ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18] [38-ਡੀ-ਐੱਫ]

ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਪੀੜ੍ਹੀਥ ਮਹਿਲਾ ਉਦਯੋਗ ਸੰਗਠਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2012) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. 326: [2012] 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 947-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ

6. ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਐਨਜੀਟੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਐਨਜੀਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ ਲੀਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਓਨੀ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਰੋਕਥਾਮ, ਇਲਾਜ ਜਾਂ ਉਪਚਾਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 20, 21.6] [39-ਐਫ-ਐਚ; 41-ਐਫ-ਜੀ]

ਮੰਤਰੀ ਟੈਕਜ਼ੋਨ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਫਾਰਵਰਡ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (2019) 18 ਐਸਸੀਸੀ 494; *ਰਾਜੀਵ ਹਿਤੇਂਦਰ ਪਾਠਕ ਬਨਾਮ ਅਚਿਊਤ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ* (2011) 9 ਐਸਸੀਸੀ 541: [2011] 10 ਐਸਸੀਆਰ 513; *ਰਾਜੀਵ ਸੂਰੀ ਬਨਾਮ ਡੀਡੀਏ* 2021 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 7; *ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਮ ਵੀ ਨਾਇਡੂ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਹੋਰ* (1999) 2 ਐਸਸੀਸੀ 718 : [1999] 1 ਐਸਸੀਆਰ 235 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

7. ਹੋਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਆਪਣੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਡੋਮੇਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ. ਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਉਪ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਧਾਰਾ 323ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ; ਧਾਰਾ 323 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ; ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ; ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਇਸ ਨੂੰ ਚੌਥੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਦਰਸ਼ ਇੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੌਰਾਨ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਆਂਇਕ ਛਾਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

ਉਹ ਦੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 22.1, 22.2, 22.3] [41-ਜੀ-ਐਚ; 42-ਏ-ਸੀ; 43-ਬੀ-ਸੀ]

ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ ਆਲ ਦਿਮਾਸਾ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ (2019) 8 ਐਸਸੀਸੀ 177: [2019] 8 ਐਸਸੀਆਰ 297 – ਭਰੋਸੇ।

8. ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀ ਸੁਈ ਜਨਰਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

8.1 ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀ। ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਕੋਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24.4] [44-ਜੀ-ਐਚ; 45-ਏ]

ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1999) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 131: [1998] 1 ਬੇਨਤੀ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 538; *ਡੀ. ਜੀ. ਐੱਨ. ਐੱਚ. ਏ. ਆਈ. ਬਨਾਮ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲੋਕਮੰਚ* 2020 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸ. ਸੀ. 572-'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

8.2 ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਬਾਡੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿਧੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਏਗੀ। [ਪੈਰਾ 24.5] [45-ਬੀ-ਸੀ]

9. ਸਵੈ-ਸਰਗਰਮ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ

9.1 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਲਈ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 (1)

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਰਥਾਤ, ਸਿਵਲ ਕੇਸ; ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ; ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ-1 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਨਜੀਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਕ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ-1 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਐਨਜੀਟੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਵੈ-ਜਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25.1, 25.3] [45-ਡੀ-ਈ; 46-ਬੀ-ਡੀ]

9.2 ਧਾਰਾ 14 (1) ਇੱਕ ਸਟੈਂਡਅਲੋਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਇੱਕ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 14 (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 14 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਜ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 14 (1) ਅਧੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25.4] [46-ਡੀ-ਜੀ]

9.3 ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ / ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ

ਅਪੀਲ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਏਗਾ ਬਲਕਿ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ "ਇਨਾਮ" ਅਤੇ "ਆਦੇਸ਼" ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ "ਫੈਸਲਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, "ਫੈਸਲਾ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਗੈਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀਜੀ, ਐਨਐਚਏਆਈ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 25.5, 25.6] [46-ਜੀ-ਐਚ; 47-ਬੀ]

9.4 ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕੀਰਣ ਕੰਪਾਸ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਸਵੱਛ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। [ਪੈਰਾ 25.7] [47-ਸੀ-ਡੀ]

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲਾਲ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ (1976) 1 ਐਸਸੀਸੀ 719 : [1976] 2 ਐਸਸੀਆਰ 82 - ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ।

9.5 ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਰੀਓ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 10 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ- ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਜਨਤਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਰੁਕਾਵਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ/ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਇਕਾਈਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। [ਪੈਰਾ 25.8] [47-ਐਫ-ਐਚ]

10. ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

10.1 ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾਗਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਜੋਂ ਜੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ

ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ. ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਆਦੇਸ਼" ਅਤੇ "ਫੈਸਲਾ" ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ "ਫੈਸਲਾ" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ 'ਸਾਵਧਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤ' ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26.2 ਅਤੇ 26.3] [48-ਡੀ-ਈ]

10.2 ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਰਣਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ 'ਫੈਸਲਿਆਂ' ਜਾਂ 'ਆਦੇਸ਼ਾਂ' ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ "ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ, ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।" ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਖੁਦ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨਜੀਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਕੀਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫੋਰਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26.4] [48-ਐਫ-ਜੀ; 49-ਏ-ਬੀ]

10.3 ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੈਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 26.5] [49-ਬੀ-ਸੀ]

11. ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਮਾਨਤਾ

11.1 ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਧਾਰਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਵਜੋਂ ਵੰਡਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਕੋਣ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪ ਵਜੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹਾਂ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਇਸ ਛਤਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਤਹਿਤ ਓਵਰਲੈਪ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵੰਡ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ

ਜੋਖਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27.1] [49-ਈ-ਜੀ]

11.2 ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਥਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਮੀਆਂ ਲਈ ਵੇਦੀ 'ਤੇ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਿਆਏਗਾ, ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ "ਬਰਾਬਰ ਪੱਧਰ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਜ਼ਰਬੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 27.3] [50-ਐਫ-ਜੀ]

12. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ

12.1 ਧਾਰਾ 21, 32, 48ਏ, 51ਏ (ਜੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਸਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 'ਸੰਪੂਰਨ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਿਧਾਂਤ' ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤੰਤਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 28.2, 28.3] [52-ਏ-ਬੀ, ਸੀ-ਡੀ]

12.2 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ "ਐਮਿਕਸ ਵਾਤਾਵਰਣ" ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ। ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਠੋਸ ਦੋਵੇਂ ਨਵੀਨਤਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕੇਸ ਜੋ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅੱਜ ਤੱਕ, ਕੁਝ ਆਬਾਦੀ ਦੇ 'ਜੋਖਮ ਵਾਲੇ' ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਸੀ

ਅਜਿਹੇ ਫੋਰਮ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਲੋੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ [ਪੈਰਾ 28.4][52-ਐਫ; 53-ਏ-ਬੀ]

12.3 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ, ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ. ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 28.6] [53-ਈ-ਐਫ]

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ (2021) 4 ਐਸਸੀਸੀ 309 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

12.4 ਐਨਜੀਟੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੰਸਥਾਗਤਕਰਨ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਦਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 28.8] [55-ਏ-ਬੀ]

13.1 ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ, ਜਦੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਵੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ[ਸੋਧੋ] ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਧਾਗੇ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਨਸ ਮੁਲਟੋਰਮ ਵਜੋਂ, ਅਤੇ 2010 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30] [55-ਸੀ-ਈ]

13.2 ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬਾਰਸ਼, ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ, ਕੁਦਰਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਰਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਨਦੀ ਅਤੇ ਤੱਟਵਰਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਅਤੇ ਕਟਾਈ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ। ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਧਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਲਵਾਯੂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਵਿਗੜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਅਣਕਿਆਸੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੁਕਸਾਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 'ਸੱਤਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ' ਸਥਿਰਤਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਜਾਂ *'ਇਰੋਕੋਇਸ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਨੂੰਨ'* (ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਰੋਕੋਇਸ ਕਬੀਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 31, 32] [55-ਈ-ਜੀ; 56-ਏ-ਬੀ]

13.3 ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਵਿਧੀ ਹੋਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਰਾਸਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਫੋਰਮ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰੁਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। "ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਣਗੇ"। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਖੁਦ ਐਨਜੀਟੀ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 33, 34] [56-ਬੀ-ਈ]

13.4 ਐਨਜੀਟੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਖ਼ਰਚਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਫੋਰਮ ਨੇ ਖੁਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੂਹਿਕ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਮਾਜ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਲਈ ਹੈਂਡਸ-ਆਫ ਮੋਡ, ਜਦੋਂ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਚਿੱਠੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਜਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 35, 36] [56-ਐਫ-ਐਚ; 57-ਏ-ਬੀ]

13.5 ਜਦੋਂ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਚਾਰ ਜਾਂ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਫਤਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵੱਲ ਐਨਜੀਟੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਲਟ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੁਰੰਤ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਾਈਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਣਉਚਿਤ ਹਨ. ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਅਰਥਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਕੈਨੀਕਲ ਜਾਂ ਸਜਾਵਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨੂੰ ਦੰਦ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਨਾ ਬਣਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 37, 39] [57-ਬੀ-ਡੀ, ਈ-ਜੀ]

स्टैंडर्ड चार्टर्ड बनाम धर्मिंदर भोही (2013) 15 एससीसी 341: [2013] 9 एससीआर 410; ट्रांसकोर बनाम भारत संघ (2008) 1 एससीसी 125 : [2006] 9 बेनती एससीआर 785; टेची तागी तारा बनाम राजेंदर सिंघ भंडारी और अन्य। (2018) 11 एससीसी 734: [2017] 12 एससीआर 956; तामिलनाडु प्रदूषण कंटरोल बोरड बनाम स्टरलाइट इंडस्टरीज़ (आई) लिमटिड (2019) 19 एससीसी 479; सारा मैथिऊ बनाम इंस्टीचिऊट आफ कारडीओ वैसकुलर डिसीज़ (2014) 2 एससीसी 62: [2013] 12 एससीआर 674; निऊ इंडीआ एशोरैंस कंपनी लिमटिड बनाम नुसली नेविल वाडीआ (2008) 3 एससीसी 279: [2007] 13 एससीआर 598; एम.सी. मेहता बनाम यू.ओ.आई (1997) 2 एससीसी 353: [1996] 10 बेनती एससीआर 973; एस. जगननाथन बनाम भारत संघ (1997) 2 एससीसी 87 : [1996] 9 बेनती एससीआर 848; करनाटक उदयोगिक खेतर विकास बोरड बनाम सी केंचप्पा और अन्य। (2006) 6 एससीसी 371 : [2006] 2 बेनती एससीआर 362; पेंडू मुकदमेबाज़ी और हकदारी केंदर और ओ.आर.एस. बनाम यू.पी. राज ए.आई.आर. 1985 एस.सी. 652: [1985] 3 एससीआर 169; चरन लाल साहू बनाम भारत संघ (1990) 1 एससीसी 613: [1989] 2 बेनती एससीआर 597; वरिंदर गौर बनाम हरिआणा राज (1995) 2 एससीसी 577 : [1994] 6 बेनती एससीआर 78; सुभाश कुमार बनाम बिहार राज (1991) 1 एससीसी 74; एम.सी. मेहता बनाम एम.सी. भारत संघ (1987) 1 एससीसी 395 : [1987] 1 एससीआर 819; एम.सी. मेहता बनाम एम.सी. भारत संघ (1986) 2 एससीसी 176 : [1986] 1 एससीआर 312; इंडीअन कौंसल फार इनवाइरमैंटल लीगल एकशन बनाम भारत संघ (1996) 3 एससीसी 212 : [1996] 2 एससीआर 503; ए.पी. प्रदूशण कंटरोल बोरड बनाम एम.वी. नाइडू (1999) 2 SCC 718: [1999] 1 एससीआर 235; ए.पी. प्रदूशण कंटरोल बोरड ॥ बनाम एम.वी. नाइडू (2001) 2 एससीसी 62: [2000] 5 बेनती एससीआर 249 - हवाला दिंता गिआ है।

केस कानूंन दा हवाला

[2013] 9 एससीआर 410	नूं दरसाइआ गिआ	पैरा 10.1
[2006] 9 बेनती एससीआर 785	नूं दरसाइआ गिआ	पैरा 10.2
[2006] 9 बेनती एससीआर 785	ते निरभर करदा है	पैरा 10.3
[2017] 12 एससीआर 956	नूं दरसाइआ गिआ	पैरा 11.1
(2019) 19 एससीसी 479	नूं दरसाइआ गिआ	पैरा 12.1
[1955] 2 एससीआर 603	नूं दरसाइआ गिआ	पैरा 8

2013] 12 ਐਸਸੀਆਰ 674	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 15.6
[2007] 13 ਐਸਸੀਆਰ 598	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 15.6
[1996] 10 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 241	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 17.1
[1996] 10 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 973	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 17.1
[2012] 12 ਐਸਸੀਆਰ 947	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 19.1
(2019) 18 ਐਸਸੀਸੀ 494	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 21.1
[1999] 1 ਐਸਸੀਆਰ 235	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 21.6
[2019] 8 ਐਸਸੀਆਰ 297	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 22.2
[1998] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 538	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 24.1
[1976] 2 ਐਸਸੀਆਰ 82	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 25.7
[1996] 9 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 848	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 26.4
[2006] 2 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 362	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 26.4
[1985] 3 ਐਸਸੀਆਰ 169	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.1
[1989] 2 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 597	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.1
[1994] 6 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 78	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.1
(1991) 1 ਐਸਸੀਸੀ 74	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.2
[1987] 1 ਐਸਸੀਆਰ 819	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.3
[1986] 1 ਐਸਸੀਆਰ 312	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.4
[1996] 2 SCR 503	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.4
[1999] 1 ਐਸਸੀਆਰ 235	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.4
[2000] 5 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 249	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28.4
(2021) 4 ਐਸਸੀਸੀ 309	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 28.7

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: 2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.12122-12123।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੈਂਚ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 2018 ਦੇ 30.10.2018 ਅਤੇ 05.12.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2018 ਦੇ ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ 510 ਵਿੱਚ ਅਤੇ 2018 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 49 ਤੋਂ।

ਨਾਲ

2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 86 ਅਤੇ 5902 ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6273, 6274, 6275, 6276, 6277-6278, 6279, 6280-6281, 2897, 6282, 6283, 6262, 6284, 6285 ਅਤੇ 6286।

ਅਮਿਤ ਆਨੰਦ ਤਿਵਾੜੀ, ਆਗ, ਆਨੰਦ ਗਰੋਵਰ, ਨਿਧੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਸੰਜੇ ਪਾਰਿਖ, ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ, ਵੀ ਗਿਰੀ, ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ, ਸਾਜਨ ਪੂਵਾਇਆ, ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਆਤਮਾਰਾਮ ਐਨਐਸ ਨਾਡਕਰਨੀ, ਧਰੁਵ ਮਹਿਤਾ, ਸਿਧਾਰਥ ਦਵੇ, ਸਰ. ਏਡੀਵੀਐਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸਥਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੰਤਿਕਾ ਹਰਿਆਣੀ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੇਖੀ, ਵੰਸ਼ਦੀਪ ਡਾਲਮੀਆ, ਹਰੀਸ਼ ਵਾਸੂਦੇਵਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਪਨੀਤ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਪਨੀਤ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਪਨੀਤ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਪਨੀਤ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ. ਅਭਿਮਾਨੂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ, ਸਾਤਵਿਕ ਪਾਰਿਖ, ਦਿਵਿਆਂਸ਼ ਖੁਰਾਣਾ, ਜੇਮਸ ਪੀ ਥਾਮਸ, ਕੇ ਕੇ ਵਿਨੇਸ਼, ਅਪਜਲ ਅੰਸਾਰੀ, ਅਭਿਲਾਸ਼ ਐਮਆਰ, ਸਯੂਜ਼ ਮੋਹਨਦਾਸ ਐਮ, ਅਮਿਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ, ਐਮ, ਥੰਗਾਥੁਰਾਈ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਮਹੇਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ, ਰੋਹਨ ਤਲਵਾੜ, ਸ਼ਿਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਏਸੀ ਅਗਰਵਾਲ, ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਐਮਐਸ ਪ੍ਰਿਯੰਸ਼ਾ ਇੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼ਰਨ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਸਿੰਘ, ਅਰਪਿਤ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭੱਟੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚੀ ਕੋਹਲੀ। ਸ਼ਿਵ ਮੰਗਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਭੁਵਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੀ.ਕੇ.ਸਸੀ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਾਸਿਹ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਨਾ ਕੇ.ਪੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿੰਦਿਤਾ ਮਿੱਤਰਾ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਵਾਡ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਮਾਲੀ ਵਾਡ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਸਾਵਲਾ, ਪਿੰਪਲ ਸ਼ਰਦ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਕ੍ਰਿਤੀ ਜੱਗੀ, ਅਜੈ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਿਧਾਰਥ ਮਹਾਜਨ, ਸੰਤੋਸ਼ ਰੇਬੇਲੋ ਸਲਵਾਡੋਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਰਜ਼ੂ ਪਾਲ, ਆਦਿਰਾਜ ਬਾਲੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਤੀ ਆਰੀਆ। ਐਸ.ਜੇ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਾਡ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਜੋਬੀ ਜੋਸ ਕੋਂਡੋਡੀ, ਐਲੇਕਸ ਐਮ. ਸਕਾਰੀਆ, ਐਮ.ਐਸ. ਊਸ਼ਾ ਨੰਦਿਨੀ ਵੀ., ਬੀਜੂ ਪੀ. ਰਮਨ, ਐਮ.ਐਸ. ਸਰਿਤਾ ਥਾਮਸ, ਐਸ. ਥਨੰਜਯਨ, ਐਮ.ਐਸ. ਪ੍ਰੇਮਿਲਾ, ਕੇ. ਸ਼ਕਤੀਵੇਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਇਨਾ ਵਰਮਾ, ਐਮ.ਐਸ. ਜਸਵੰਤੀ, ਦਰਪਨ ਕੇ.ਐਮ., ਐਮ.ਐਸ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਓ, ਰਜਤ ਜੋਨਾਥਨ ਸ਼ਾਅ, ਐਮ.ਐਸ. ਈ. ਐਮ. ਐਸ. ਅਨਮ, ਐਮ. ਐਸ. ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ, ਏ. ਕਾਰਤਿਕ, ਹਨੋਕ ਡੇਵਿਡ ਸਾਈਮਨ ਜੋਏਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਸੁਰੇਸ਼, ਸਾਕੇਤ ਕਾਸੀਭੱਟਲਾ, ਅਰਸ਼ ਖਾਨ, ਪਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ, ਐਮਡੀ ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਨਵਰ, ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਤਖਾਬ ਆਲਮ, ਮੁਹੰਮਦ ਨਸੀਮ ਮੁਗਲ, ਸਤੀਸ਼ ਸੋਲੰਕੀ, ਮੁਕੇਸ਼ ਵਰਮਾ, ਯਸ਼ਪਾਲ ਢੀਂਗਰਾ, ਅਮਿਤ ਐਸਜੇ, ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਸ਼ਰਮਾ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਤਾਹਿਰ ਅਸ਼ਰਫ ਸਿੱਦੀਕੀ, ਜੋਗੀ ਸਕਾਰੀਆ, ਐਮਐਸ ਬੀਨਾ ਵਿਕਟਰ, ਐਮਐਸ ਐਮ ਪ੍ਰਿਆ, ਰਵੀ ਲੋਮੋਦ, ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਐਮਐਸ ਏ ਸ਼੍ਰੀਗੁਰੂਪ੍ਰਿਆ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੇਗੜੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਏ. ਜ਼ਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਪੀ.ਐਸ., ਅਗਸਟੀਨ ਪੀਟਰ, ਐਮ.ਐਸ.ਲਕਸ਼ਮੀ ਮਿਸਟਰ ਪੀ., ਐਮ.ਐਸ.ਸਾਦੀਆ ਸ਼ਕੀਲ, ਡੀ.ਆਰ. ਜੋਸਫ ਅਰਸਤੂ ਐਸ., ਐਮ.ਐਸ.ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਿੰਘ, ਐਮ.ਐਸ. ਰਿਪੁਲ ਸਵਾਤੀ ਕੁਮਾਰੀ, ਸੁਵਿਦੱਤ ਐਮ.ਏ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੂ ਬੀ., ਐਮ.ਐਸ. ਵਿਜੇਲਕਸ਼ਮੀ ਰਾਜੂ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਧਨਿਆ ਸੀ., ਏ.ਡੀ.ਵੀ.ਐਸ. ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਹਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਜੇ.

"ਐਸਟ੍ਰਾਗੋਨ: ਚਲੋ ਚੱਲੀਏ.

ਵਲਾਦੀਮੀਰ: ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਐਸਟ੍ਰਾਗਨ: ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਵਲਾਦੀਮੀਰ: ਅਸੀਂ ਗੋਡੋਟ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। 1

1. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੁੱਟੀ।

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ "ਐਨਜੀਟੀ") ਕੋਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2010 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ 2010") ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

3. ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਲੀਡ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਯਾਨੀ 2019 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 86 ਵਿੱਚ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਨਿਊਜ਼ ਪੋਰਟਲ, ਦਿ ਕੁਇੰਟ ਵਿੱਚ "ਦੇਵਨਾਰ ਦੇ ਕੂੜਾ ਗੈਂਗ: ਸਰਗਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਪਾਰ" ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਇੱਕ ਲੇਖ ਦੇਖਿਆ। ਲੇਖ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਠੋਸ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੇ ਕੁਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਡੰਪਿੰਗ ਗਰਾਊਂਡ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ।

4. ਐਨਜੀਟੀ ਨੇ 07.08.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖ ਦਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੇਖ ਲੇਖਕ ਅੰਕਿਤਾ ਸਿਨਹਾ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਰਜ 2018 ਦੇ ਕੇਸ ਓਏ ਨੰਬਰ 510 ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ, ਖੇਤਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ "ਐਮਸੀਜੀਐਮ") ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੁਆਰਾ ਦੇਵਨਾਰ ਡੰਪਿੰਗ ਸਾਈਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ। ਨਿਰੀਖਣ ਟੀਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੈਂਡਫਿਲ ਸਾਈਟ ਠੋਸ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਿਯਮ, 2016 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੇ 30.10.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਸਵੈ-ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ' ਅਤੇ ਐਮਸੀਜੀਐਮ ਨੂੰ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

5. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 86/2019 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਐਮ.ਸੀ.ਜੀ.ਐਮ. ਨੇ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਥ੍ਰੈਸ਼ਹੋਲਡ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਨਜੀਟੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

---

1 ਬੇਕੇਟ, ਐਸ .(1954). ਗੋਡੋਟ ਦਾ ਉਡੀਕ: 2 ਐਕਟਸ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੈਗੀ ਕਾਮੇਡੀ।

6. ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਦਵੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਧਰੁਵ ਮਹਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਤਮਾਰਾਮ ਨਾਡਕਰਨੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ ਗਿਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਜਨ ਪੂਵਾਇਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਦਵੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਈਐਮਐਸ ਅਨਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ ਥਨੰਜਯਨ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਫੋਰਮ ਧਾਰਾ 32 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਨਜੀਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਐਨਜੀਟੀ ਕੋਲ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ (ਜੋ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ) ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

7. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 6732/2021 ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਧੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਸੀਏ ਨੰਬਰ 86/2019 ਵਿੱਚ ਦਖਲਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਪਾਰਿਖ ਅਤੇ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 672/2021 ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਲਈ ਸੰਕਲਪਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦਲੀਲ ਦਿਓ।

8. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਗਰੋਵਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗਰੋਵਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਨਜੀਟੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਫੋਰਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫਾਰਮੈਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵੀ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਵੇਗਾ।

9. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੁਣ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1995 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਨੈੱਟ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਉਲਟ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 18 (2) (ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਦਖਲ ਲਈ ਟਿੱਡੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਐਨਜੀਟੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਏਐਸਜੀ ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਵਕੀਲ ਐਨਜੀਟੀ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

10.1 ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੁਆਰਾ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਐਨਜੀਟੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਬੰਧਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਨਜੀਟੀ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਟੈਂਡਰਡ ਚਾਰਟਰਡ ਬਨਾਮ ਧਰਮਿੰਦਰ ਭੋਹੀ 2 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਕਰਜ਼ਾ ਵਸੂਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਐਕਟ, 1993 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਸੀ) ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 19 (25) ਨੇ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

10.2 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਸਟਿਸ ਐਸਐਚ ਕਪਾਡੀਆ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਸੀ) ਨੇ ਟਰਾਂਸਕੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 3 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ,

> " 67. ... ਡੀਆਰਟੀ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ"

2 (2013) 15 ਐਸਸੀਸੀ 341

3 (2008) 1 ਐਸਸੀਸੀ 125

10.3 ਸਲਾਹਕਾਰ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਪਤਕਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਦਲਵੀਰ ਭੰਡਾਰੀ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਸੀ) *ਰਾਜੀਵ ਹਿਤੇਂਦਰ ਪਾਠਕ ਬਨਾਮ ਅਚਿਊਤ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ* 4 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"34. ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜੀਵ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸੜ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।"

11.1 ਦਲੀਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ 'ਵਿਵਾਦਾਂ' 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਟੇਚੀ ਤਾਗੀ ਤਾਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 5 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਵਾਲ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਕ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਅਰਥ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਜਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

"19. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੇ ਕੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਨੁਕੂਲ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਰਾਹਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

20. ... *ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਬਨਾਮ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਰੇਸ਼ਮ ਪਾਲਣ [ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਬਨਾਮ ਰੇਸ਼ਮ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ*, (2015) 15 ਐਸਸੀਸੀ 1: (2016) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 149] ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 34 ਅਤੇ 35 ਵਿੱਚ "ਵਿਵਾਦ" ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 21)

"34. "ਵਿਵਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਰਥ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ:

---

4 (2011) 9 ਐਸਸੀਸੀ 541

5 (2018) 11 ਐਸਸੀਸੀ 734

"ਵਿਵਾਦ"—ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨਾ, ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ, ਦਲੀਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ, ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ - ਬਹਿਸ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬਹਿਸ ਕਰਨਾ (ਨਾਲ, ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ); ਇੱਕ ਦਲੀਲ; ਇੱਕ ਬਹਿਸ; ਝਗੜਾ;'

35. ਬਲੈਕਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, 5ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ, ਪੰਨਾ 424 "ਵਿਵਾਦ" ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ: 'ਵਿਵਾਦ।—ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ; ਦਾਅਵਿਆਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ; ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਮੰਗ ਦਾ ਦਾਅਵਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਲਟ ਦਾਅਵਿਆਂ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ; ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ੂਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

11.2 *ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ* ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਇਸ ਤਰਕ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ, ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਰੋਕਥਾਮ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ।

12.1 ਤੀਜਾ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਜੋਂ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। *ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਸਟਰਲਾਈਟ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ (I) ਲਿਮਟਿਡ*, 6 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਆਰਐਫ ਨਰੀਮਨ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਐਨਜੀਟੀ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਹਨ:

> "41. ... ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 323-ਏ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 323-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ। ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ
>
> ਐਕਟ.....
>
> 43. ... ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਇਹ ਐਕਟ ਭਾਰਤੀ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਐਕਟ, 1997 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 (ਬੀ) ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਫੈਸਲਿਆਂ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ

6 (2019) 19 ਐਸਸੀਸੀ 479

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਾਂਗ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਗਜੇਂਦਰਗਡਕਰ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ, (1965) 1 ਐਸਸੀਆਰ 413 : ਏਆਈਆਰ 1965 ਐਸਸੀ 745 ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: (ਐਸਸੀਆਰ ਪੰਨਾ 499: ਏਆਈਆਰ ਪੰਨਾ 789, ਪੈਰਾ 138)

> "138. ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਜਾਂ ਵਾਜਬਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਲਟ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਵਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।"
>
> “ਹੈਲਸਬਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਸੇ ਘਟੀਆ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈ [ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਹੈਲਸਬਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਭਾਗ 9, ਪੰਨਾ 349] '."
>
> “ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ਜੋ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਦੀ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ "ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ" ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬੀਐਸਐਨਐਲ (ਬੀਐਸਐਨਐਲ ਬਨਾਮ ਟਰਾਈ, (2014) 3 ਐਸਸੀਸੀ 222] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਕੋਲ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੁੰਦਰਮ ਦੀ ਵਿਲਫ੍ਰੈਡ ਜੇ.ਵੀ. ਕੇਸ ਵਿੱਚ 17-7-2014 ਦੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ [ਵਿਲਫ੍ਰੈਡ ਜੇ. ਬਨਾਮ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, 2014 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ, ਐਨਜੀਟੀ 6860] ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।“

12.2 ਦਲੀਲ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਧਾਰਾ 32 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉੱਦਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਫੋਰਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

I. ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

13.1 ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਦੀ ਇਰਾਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਆਪਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13.2 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਐਕਟ ਦਾ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 23.9.2003 ਦੀ 186ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ:-

> ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਥਾਈ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੈਨਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਵੈਡਨਸਬਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਰਗੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮੌਕੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਮੌਕੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਲਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
>
> ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਪੀਆਈਐਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਹਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਨ

ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਿਰਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਹੈ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਿਤ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਾਅ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਕੇ ਵਿੱਚ ਰਾਇਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। 9ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

13.3 ਉਪਰੋਕਤ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਹਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

13.4 ਇਸ ਲਈ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਫੋਰਮ ਬਣਨਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। 186ਵੇਂ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ,

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੂਲ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਐਲ ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, 1997 (3) ਐਸਸੀਸੀ 261 ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 7

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅੱਧ-ਰਸਤੇ ਪੜਤਾਲ ਰਾਹੀਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸੀ।

13.5 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ, ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਆਦਿ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ।

II. ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ

14.1 ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪਾਰਸ 2,3,4,5 ਅਤੇ 6 ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

2. ਜੂਨ, 1972 ਵਿੱਚ ਸਟਾਕਹੋਮ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੂਨ, 1992 ਵਿੱਚ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੇਰੀਓ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਾਨਫਰੰਸ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

---

7 ਅਧਿਆਇ ਦੂਜਾ, 186ਵੇਂ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

4. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1995 ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ, ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਐਕਟ, 1997 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ, ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। 1986. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕੀਰਣ ਦਾਇਰੇ ਕਾਰਨ ਸੀਮਤ ਕੰਮ ਦਾ ਬੋਝ ਹੈ।

5. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੂਲ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਵਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

14.2 ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਪੈਰਾ 4 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1995 (ਨੈੱਟ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਤਰਨਾਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨੈੱਟ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਸੰਕੀਰਣ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

14.3 ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੀ ਗਈ 186ਵੇਂ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ "ਨਿਰਪੱਖ, ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21, 47, 48ਏ, 51ਏ (ਜੀ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਦਾਰ ਉਸਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

14.4 ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਪੈਰਾ 2 ਜੂਨ 1972 ਵਿੱਚ ਸਟਾਕਹੋਮ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰੱਖਿਆਤਮਕ, ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਨਜੀਟੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਫੋਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

14.5 ਜੂਨ, 1992 ਵਿੱਚ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੇਰੀਓ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ, ਹੱਲ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਣ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਜਨਮ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਕੇ ਹੋਇਆ ਸੀ।

14.6 ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਫੋਰਮ ਭਾਵ ਨੈੱਟ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕੀਰਣ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀਮਤ ਆਦੇਸ਼

वातावरण दे मामलिआं विॱच पैदा होण वाले मामलिआं नूं ऐनजीटी दे संविधान राहीं हॱल करन दा इरादा सी।

III. उदेशपूरन विआखिआ दी लोड़

15.1 हालांकि ऐनजीटी ऐकट दी धारा 14 अते होर विवसथावां अधीन वरते गए वाकांशां विॱच छुकवीं सपशटता दिखाई दिंदी है, जिवें कि फैसले दे अगले हिॱसिआं विॱच विचारिआ जावेगा, कानूंन दे पिॱछे दे इरादे वॱल साडा धिआन दिॱता जाणा चाहीदा है। ऐन.जी.टी. दी सिरजणा लई विधानक इतिहास दा पता लगाउंदे होए इह वेखिआ जांदा है कि ऐन.जी.टी. दा उदेश विआपक समाजिक सरोकारां नूं हॱल करना है अते इनां ने सानूं उदेशपूरन विआखिआ दी चोण करन लई प्रेरित कीता है। मूरती नूं पूरी तरां पड़ना पवेगा अते ऐकट दी हरेक विवसथा नूं उस शरारत नूं समझ के इसदा उचित अरथ दिॱता जाणा चाहीदा है जिस दा उह हॱल करना चाहुंदा है। चुणे गए विआखिआतमक अभिआस नूं जसटिस जी.पी. दुआरा लिखे गए संविधानां दी विआखिआ दे गंथ तों सभ तों वधीआ समझिआ जांदा है जिस ने इस तरां समझाइआ,

> "बैंच ने किहा कि जदों कानूंन 'च कुझ विवसथावां दे अरथां बारे सवाल उॅठदा है तां उस विवसथा नूं इस दे संदरभ 'च पड़ना ना सिरफ जाइज़ है बलकि उचित वी है। इॱथे प्रसंग दा मतलब है, समुॱचे तौर 'ते कानूंन, कानूंन दी पिछली सथिती, परी मैटेरीआ दे होर कानूंन, कानूंन दा आम दाइरा, अते शरारत जिसदा हॱल करन दा इरादा सी. नियम दे इस बिआन नूं बाअद विॱच सुपरीम कोरट ने पूरी तरां अपणाइआ सी।
>
> इह हुण पॱके तौर 'ते सथापत कीता गिआ नियम है कि विधान सभा दा इरादा समुॱचे तौर 'ते कानूंन नूं पड़ के लॱभिआ जाणा चाहीदा है। इस नियम नूं विसकाउंट साईमंडस दुआरा 'मुॱढला नियम' किहा जांदा है: हैरो दे लारड सोमरवेल दुआरा इॱक प्रभावशाली शासन; लारड हालसबरी ने किहा, "मैं सहिमत हां कि तुहानूं इस नूं बणाउण वाले दे इरादे नूं लागू करन लई, जे संभव होवे, तां तुहानूं समुॱचे नूं वेखणा चाहीदा है।

15.2 ऐन.जी.टी. ऐकट ने जिनां शरारतां नूं दूर करन दी कोशिश कीती सी, उनां नूं विधानक इतिहास विॱच रेखांकित कीता गिआ सी, अते संविधानक अदालतां दे फैसलिआं ने उनां दीआं वातावरण सबंधी चिंतावां नूं दरसाइआ सी।

15.3 *हेडन ज़ ब्रुल* नूं लागू करना सानूं इॱथे छुकवीं सहाइता कर सकदा है किउंकि नियम उस उसारी नूं अपणाउण दा निरदेश दिंदा है जो "शरारत नूं दबाऐगी अते उपाअ नूं अॱगे वधाऐगी" जिवें कि जसटिस ऐसआर दास ने बंगाल इमिउनिटी कंपनी बनाम बिहार राज* दे सॱत जॱजां दे बैंच लई उचित तौर 'ते देखिआ सी।

---

[8]1955 (2) ऐससीआर 603; AIR 1955 SC 661

"... ਸਾਰੇ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੂਖਮ ਕਾਢਾਂ ਅਤੇ ਚੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਇਰਾਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਜੋੜਨ ਲਈ, ਪ੍ਰੋ-ਬੋਨੋ ਪਬਲੀਕੋ।

15.4 ਫਰਾਂਸਿਸ ਬੇਨੀਅਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਸਟੈਚੁਟਰੀ ਇੰਟਰਪ੍ਰੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 'ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ' ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ:

*ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ

(ਏ) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਰਥ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਜਾਂ

(ਅ) ਇੱਕ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਅਰਥ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

15.5 ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਫ੍ਰੈਂਕਫਰਟਰ ਨੇ 'ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ' ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ,

'ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹਰ ਦਲੀਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜੱਜ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈਂਡ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ 'ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ' ਵਜੋਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਆਖਰਕਾਰ, ਜਸਟਿਸ ਫ੍ਰੈਂਕਫਰਟਰ ਨੇ ਪਨਾਮਾ ਰਿਫਾਈਨਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਰਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਕਾਰਡੋਜ਼ੋ ਦੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਡਸਟਾਰ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

"ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਅਤੇ ਅੰਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"

15.6 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇਗੀ।

---

[9]47 ਕੋਲੰਬੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੀਖਿਆ 527

[10]293 ਯੂ.ਐੱਸ. 388 (1935) (ਅਸਹਿਮਤੀ)

ਸਮਰੱਥਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਇੱਕ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਐਕਟ 11 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਵੱਲ ਝੁਕਣ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ।

IV. ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਮੁੱਲਵਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ -

16.1 ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਟੂਲ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਖਾਕੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(ਸੀ) "ਵਾਤਾਵਰਨ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(ਐਮ) "ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ III ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਰਾਹਤ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਨਜੀਟੀ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ (ਜਿਨਾਂ) ਲਈ "ਜਿਵੇਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ" ਲਈ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਮੁੜ-ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀ/ਅਪੀਲ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ, 18(2)(d) "ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ/ਸੰਸਥਾ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਖੀ" ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਸਿਰਫ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19(1) ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੀਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19(2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19(3) ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 19(4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸੰਮਨ ਕਰਨ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਖੋਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ, ਸਹੁੰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਐਨਜੀਟੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ, ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ

11 ਸਾਰਾਹ ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਕਾਰਡੀਓ ਵੈਸਕੁਲਰ ਰੋਗ ਸੰਸਥਾਨ (2014) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 62, ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਨੁਸਲੀ ਨੇਵਿਲ ਵਾਡੀਆ (2008) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 279.

ਸਿਧਾਂਤ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ ਅਦਾਇਗੀ ਸਿਧਾਂਤ। ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ/ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 29 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦਾ ਦੂਜੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ।

16.2 ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ) ਨਿਯਮ, 2011 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਐਨਜੀਟੀ ਨਿਯਮ") ਬਣਾਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਨਿਯਮ 24 ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"24. ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਵੇ।"

16.3 ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਤੱਵ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਰਾਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

16.4 ਵਿਆਪਕ ਆਯਾਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ, ਭਾਵ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇੱਕ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਬਿਪਤਾ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅਯੋਗਤਾ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

16.5 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

16.6 ਵਾਤਾਵਰਣ ਫੋਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

16.7 **ਐਨਜੀਟੀ** ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਨਜੀਟੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ NGT ਦੁਆਰਾ ਅਣਗਿਣਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਸਟਾਕਹੋਮ ਅਤੇ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੇਰੀਓ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤੋਂ ਵੀ ਆਗਾਮੀ ਹੈ।

V. ਐਨਜੀਟੀ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ

17.1 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕੇ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। [*ਵੇਲੋਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਵੈਲਫੇਅਰ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਯੂਓਆਈ*[12] *ਦੇਖੋ; ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਯੂਓਆਈ* [13] *ਆਦਿ*]

17.2 ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਕੁਝ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਟਰ ਐਕਟ, ਏਅਰ ਐਕਟ, ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟ ਐਕਟ, ਫੋਰੈਸਟ ਕੰਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਐਨਜੀਟੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਨਜੀਟੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਇਹ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਰਚਨਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕੈਨਵਸ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਗੇ।

17.3 ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ । ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਫੋਰਮ ਲਈ, ਲਿਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ) ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ (ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਖੁਦ ਸਰਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨਜੀਟੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਐਨਜੀਟੀ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਕਥਾਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

12 (1996) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 647

13 (1997) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 353

17.4 ਐਨਜੀਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ, ਉਪਚਾਰ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ 186ਵੀਂ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ,

"ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਠੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। .... ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਰਗੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ "ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੱਲ" ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕੋਲ ਵਿਆਪਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਹੱਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁਣ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਸਮਾਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ, ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਗੀਆਂ।

18. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਤਰਕ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ "ਵਿਵਾਦ" ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

19.1 ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਐਨਜੀਟੀ (ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ। ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ) ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਸਟਿਸ ਸਵਤੰਤਰ ਕੁਮਾਰ *ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਪੀੜਿਤ ਮਹਿਲਾ ਉਦਯੋਗ ਸੰਗਠਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ* ਆਫ ਇੰਡੀਆ[14] *ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ* ਦੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ: -

"40. ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2010 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ") ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ

14 (2012) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 326

सैकशन 14, 29, 30 अते 38(5), इह सुरॱखिअत ढंग नाल सिॱटा कॱढिआ जा सकदा है कि ऐनजीटी ऐकट, अनुसूची । दे अधीन आउंदे वाता्वरण संबंधी मुॱदिआं अते मामलिआं नूं नैशनल ग्रीन ट्रिबिउूनल (छोटे "ऐनजीटी" लई) दे साहमणे सथापित अते मुकॱदमा कीता जाणा चाहीदा है। हाई कोरटां अते ऐनजीटी दरमिआन हुकमां दे टकराअ दी संभावना तों बचण लई अजिही पहुंच ज़रूरी हो सकदी है। इस तरॳां, असपशट शबदां विॱच, असीं निरदेश दिंदे हां कि ऐनजीटी ऐकट दे लागू होण तों बाअद सथापित कीते गए सारे मामले अते जो कि ऐनजीटी ऐकट अते/जां अनुसूची । विॱच ऐनजीटी ऐकट दे उपबंधां दे अधीन आउंदे हन, नूं ट्रांसफर कीता जावेगा अते सिरफ सथापित कीता जा सकदा है। ऐनजीटी तों पहिलां इह वाता्वरण दे खेतर विॱच सारे सबंधतां नूं तेज़ी नाल अते विशेश निआं प्रदान करन विॱच मदद करेगा।

41. सानूं समरॱथ अधिकार खेतर दीआं अदालतां दे विचार लई रिकारड 'ते सावधानी रॱखण लई इह ज़रूरी लॱगदा है कि ऐनजीटी ऐकट दे लागू होण तों पहिलां दाइर कीते गए अते लंबित केस, वाता्वरण कानूंनां अते/जां सॱतां विॱचों किसे नाल सबंधत सवाल शामल हन। ऐनजीटी ऐकट दे अनुसूची । विॱच निरदिशट कनूंनां नूं वी विशेश ट्रिबिउूनल दुआरा नजिॱठिआ जाणा चाहीदा है, यानी ऐनजीटी, जो कि ऐनजीटी ऐकट दे उपबंधां दे अधीन बणाइआ गिआ है। अदालतां नूं चंगी तरॳां सलाह दिॱती जा सकदी है कि उह अजिहे केसां नूं आपणे विवेक अनुसार ऐनजीटी नूं सिॱधे ट्रांसफर करन, किउंकि इह निआं प्रशासन दी फिटनैस विॱच होवेगा।

19.2 उपरोकत केस विॱच, इस अदालत ने ऐनजीटी ऐकट दे अनुसूची । विॱच दरसाए कानूंनां नाल सबंधत सारे केसां नूं विशेश फोरम विॱच तबदील करन दा हुकम दिॱता है किउंकि नहीं तां हाई कोरटां नाल टकराअ हो सकदा है। खास तौर 'ते, उनॱां विॱचों कुझ केस असल विॱच अदालतां दुआरा दरज कीते गए सन।

VI ऐनजीटी दुआरा सुओ मोटू पावर दा अभिआस

20. आओ हुण पता करीए कि की ऐॱन. जी. टी. नूं आपणे कंमां नूं निभाउण विॱच खुद ही शकती होणी चाहीदी है। विशेश ट्रिबिउूनल वॱलों खुद-ब-खुद शकतीआं दी वरतों संविधानक अदालतां वॱलों शकतीआं दी वरतों नालों कुॱझ वॱखरी है। सुपरीम कोरट अते हाई कोरट आपणे संविधानक आदेश तहित किसे वी मुॱदे विॱच दखल दे सकदे हन पर ऐॱन. जी. टी. कुदरती तौर 'ते निरधारत कानूंनां दे संदरभ विॱच आपणे वाता्वरण दे खेतर तों बाहर नहीं जा सकदी। हालांकि, जदों तॱक कारवाई दे खेतर दी उलंघणा नहीं हुंदी, ऐॱन. जी. टी. दीआं शकतीआं नूं विआपक विसतार दे रूप विॱच समझिआ जाणा चाहीदा है।

21.1 ਮੰਤਰੀ ਟੈਕਜ਼ੋਨ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਫਾਰਵਰਡ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ [15] ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਜਸਟਿਸ ਐਸ ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:

> 40. ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 7 ਸੂਚੀ 1 ਐਂਟਰੀ 13 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਾ ੨੧ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ।

21.2 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 21 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚੀ VII ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ I ਦੀ ਐਂਟਰੀ 13 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ।

21.3 ਪੈਰਾ 44-46 ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ,

> "46. ... ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੁਕਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੀ।

21.4 ਐਨਜੀਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੂਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਰਾਜੀਵ ਸੂਰੀ ਬਨਾਮ ਡੀਡੀਏ 16 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ।

---

15 (2019) 18 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 494

16 2021 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 7.

ऐन.जी.टी. दीआं शकतीआं। राजीव सूरी विॱच अनुपात दे प्रभाव दी कदर करन लई, इह धिआन विॱच रॱखणा चाहीदा है कि इह 'मैरिटस रिविऊ' अते ऐनजीटी दे वातावरण दे आदेश तों बाहर जाण दे विशेश संदरभ विॱच सी। इही कारन है कि, साडे विॱचों इॱक, जसटिस ए.ऐम. खानविलकर ने किहा कि,

"503. ऐन.जी.टी. इॱक पूरन संसथा नहीं है जिस कोल किसे असथिर किरदार दीआं चिंतावां नूं दूर करन दीआं अंदरूनी शकतीआं हन। इह इॱक कानूंनी संसथा है जिस नूं वातावरण दे मामलिआं 'ते सीमत आदेश है जदों वी उह इस दे विचार लई उॱठदे हन। ऐनजीटी बुनिआदी अधिकारां दी उलंघणा दीआं चिंतावां 'ते सिॱधे तौर 'ते फैसला नहीं दे सकदा अते इक वार जदों किसे विशे दी रूपरेखा चोण कमिशन दी मनजूरी तों अपील दे दाइरे नूं पार कर लैंदी है, तां ट्रिबिऊनल दुआरा मैरिट समीखिआ कानूंन दुआरा दिॱते अधिकार खेतर दे दाइरे तों बाहर नहीं जा सकदी।"

21.5 इस तरॱां, राजीव सूरी विॱच हवाला दिॱती हॱद तॱक अनुपात इॱथे पेश कीते गऐ दृिशटीकोण नाल टकराअ नहीं करेगा किउंकि विआखिआ ऐनजीटी लई किसे वी अंदरूनी शकती दी आगिआ देण लई नहीं है। आपणे खेतर विॱच, जिवें कि कानूंन दुआरा क्रिसटलाईज़ कीता गिआ है, ऐनजीटी दी भूमिका सपॱशट तौर ते दिखाई दिंदी है।

21.6 विआपक कारजां वाली माहर संसथा दी लोड़ अते इस दे पिॱछे प्रेरणा दे सरोतां नूं *आंधरा प्रदेश प्रदूशण कंटरोल बोरड बनाम प्रोफैसर ऐम वी नाइडू (सेवामुकत) अते होर* [17] विॱच दरसाइआ गिआ सी जिॱथे जसटिस ऐम जगननाथ राओ ने डिवीज़न बैंच लई बोलदिआं आसटरेलीआ दी तुलनातमक अदालत दा हवाला दिॱता अते हेठ लिखीआं गॱलां दा ज़िकर कीता,

"आसटरेलीआ विॱच निऊ साऊथ वेलज़ दी लैंड ऐंड इनवाइरमेंट कोरट, जिसदी सथापना 1980 विॱच कीती गई सी, आदरश होॱ सकदी है। इह रिकारड दी इॱक उॱच अदालत है अते चार जॱजां अते नैं तकनीकी अते सुलाह मुलांकणकारां तों बणी है। इस दा अधिकार खेतर अपील, निआंइक समीखिआ अते लागू करन दे कारजां नूं जोड़दा है। साडी राए विॱच अजिही रचना वातावरण दे मामलिआं विॱच ज़रूरी अते आदरश है।"

उपरोकत तों पता लॱगदा है कि शुरू तों ही, ऐनजीटी दी भूमिका सिरफ लीस दी प्रकिरती विॱच निरणाइक नहीं सी, बलकि बराबर महॱतवपूरण भूमिकावां निभाउण लई सी जो रोकथाम, इलाज जां उपचारक प्रकिरती दीआं हन। ऐन.जी.टी. दी कारजशील समरॱथा दा उदेश आपणे वातावरण दे आदेश विॱच पूरा निआं करन लई विआपक शकतीआं दा लाभ उठाउणा सी।

VII. होर ट्रिबिऊनलां दे मुकाबले ऐनजीटी दी विलॱखणता

22.1 हालांकि असीं देखदे हां कि बहुत सारे ट्रिबिऊनल आपणे निरधारत डोमेन दे अंदर कंम कर रहे हन, पर उनां नूं डिज़ाईन करन दे तरीके विॱच भिंनतावां मौजूद हन

17 (1999) 2 ऐससीसी 718

ਫੰਕਸ਼ਨ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਉਪ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਧਾਰਾ 323ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ; ਧਾਰਾ 323 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ; ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ; ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਇਸ ਨੂੰ ਚੌਥੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

22.2 ਆਦਰਸ਼ ਇੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖ ਸਕੇ। *ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਲ ਦਿਮਾਸਾ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ* [18] ਵਿੱਚ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਜਸਟਿਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> (163) ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ, 2010 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਾਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਐਲ. ਹਿਰਦੇ ਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. [ਐਲ. ਹਿਰਦੇ ਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ, (1970) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 355] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 359)
>
> 14. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1922 ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਖਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ. ਧਾਰਾ ੩੫ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਕੇਸ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਧਿਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਭਾਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ

18 (2019) 8 ਐਸਸੀਸੀ 177

ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਲਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

22.3 ਹੋਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੋਰਮ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ "*ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ*" ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ "*ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ*" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਂ ਕਰੇ।

23. ਆਪਣੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੌਰਾਨ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਛਾਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਐਨਐਸਡਬਲਯੂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਲੈਂਡ ਐਂਡ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਬ੍ਰਾਇਨ ਪ੍ਰੈਸਟਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ,

> ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

VIII.ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀ ਐੱਸ. ਯੂ. ਆਈ. ਜਨਰਲ ਭੂਮਿਕਾ

24.1 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇੱਕ ਫੋਰਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। *ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ* ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ *ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* [20] ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਐਸ ਸਗੀਰ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਿਆ,

> "14. ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ।"

24.2 *ਡੀਜੀ ਐਨਐਚਏਆਈ ਬਨਾਮ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲੋਕਮੰਚ* [21] ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਐਸ ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ ਨੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

---

19 ਗਿੱਲ, ਜੀ. (2020)। ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾਃ ਉੱਥਾਨ ਅਤੇ ਪਤਨ? ਏਸ਼ੀਅਨ ਜਰਨਲ ਆਫ਼ ਲਾਅ ਐਂਡ ਸੁਸਾਇਟੀ, 7 (1), 85-126।

20 (1999) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 131

21 2020 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 572

"38. ਧਾਰਾ 14, 15 ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਰਗੇ ਸਿੱਧੇ ਉਪਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ, ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਧੇ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਲੰਘਣਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਖਤਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ) ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

**** **** **** **** ****

76. ਧਾਰਾ 15 (1) (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰਿਫਲੈਕਟਿਵ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਅਰਥ ਵਿਚ, ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਰੋਕਥਾਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

77. ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ (ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ) ਅਤੇ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 14, 15 ਅਤੇ 17 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਬਾਡੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਲਈ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 76 ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਦੋਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 77 ਵਿੱਚ *"ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਬਾਡੀ"* ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

24. 4 ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਨਜੀਟੀ ਕੋਲ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

24.5 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿਧੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

IX. ਸਵੈ-ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਅਥਾਰਟੀ

25.1 ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

25.2 ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

> "14. ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ-(1) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿਵਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਮੇਤ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ । ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
>
> (2) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ।
>
> (3) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਜੇ ਇਹ ਹੈ

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਓ।

25.3 ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 (1) ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਰਥਾਤ, ਸਿਵਲ ਕੇਸ; ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ; ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ-1 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਨਜੀਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਕ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ-1 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਐਨਜੀਟੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਵੈ-ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

25.4 ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ, ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 (1) ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁਚਿਤ ਹੈ. ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਇੱਕ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 14 (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 14 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਜ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਇਹ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 14 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ. ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 14 (1) ਅਧੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

25.5 ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਤਰਕਪੂਰਨ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ/ਆਦੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਏਗਾ ਬਲਕਿ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ।

25.6 ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ "ਇਨਾਮ" ਅਤੇ "ਆਦੇਸ਼" ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ "*ਫੈਸਲਾ*" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, "*ਫੈਸਲਾ*" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਗੈਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ *ਡੀਜੀ, ਐਨਐਚਏਆਈ (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ।

25.7 ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕੀਰਣ ਕੰਪਾਸ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ, ਸਾਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਵੀਆਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ। ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲਾਲ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ 22 ਨੇ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

“8. ... ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਜ਼ਾਲਮ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨੁਸਖੇ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਮਾਲਕਣ, ਲੁਬਰੀਕੇਂਟ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਨਹੀਂ।

25.8 ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਰੀਓ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 10 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਜਨਤਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵੀ ਘਟਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ/ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤਵਰ ਹਸਤੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਕਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

22 (1976) 1ਐਸਸੀਸੀ 71

X. ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

26.1 ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸਕਾਟ ਲਾਫਰਾਂਚੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ [23] ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈਃ

> "ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵਰਸੋਰਗੇਪ੍ਰਿਨਜ਼ਿਪ ਦੇ ਜਰਮਨ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ "ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਲੰਬੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਵਿਆਪਕ ਖੋਜ ਦੁਆਰਾ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਜਲਦੀ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ' ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਹੈ। 16 ਵੋਰਸੋਰਗੇਪਰਿੰਜ਼ਿਪ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਇੱਕ "ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਧਾਂਤ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ "ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ, ਖਪਤ-ਮੁਖੀ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

26.2 ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾਗਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਜੋਂ ਜੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

26.3 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "*ਆਦੇਸ਼*" ਅਤੇ "*ਫੈਸਲਾ*" ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ "*ਫੈਸਲਾ*" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ 'ਸਾਵਧਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤ' ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: -

> "20. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ। - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ।"

26.4 ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਰਣਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹੋਰ 'ਫੈਸਲਿਆਂ' ਜਾਂ 'ਆਦੇਸ਼ਾਂ' ਲਈ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ, ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ' ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

---

23 ਸਕਾਟ ਲਾਫ੍ਰੈਂਚੀ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣਃ ਇੱਕ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਟੂਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, 32 ਬੀ. ਸੀ. ਐਨ. ਵੀ. ਟੀ. ਐਲ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਰੇਵ. 679 (2005)

24 ਵੇਲੋਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ (ਸੁਪਰ), ਐੱਸ. ਜਗਨਾਥਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1997) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 87, ਕਰਨਾਟਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਕੇਨਚੱਪਾ ਅਤੇ ਓ. ਆਰ. ਐੱਸ. (2006) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 371।

इस गॱल 'ते ज़ेर दिॱता गिआ कि ट्रिबिउनल नूं खुद रेकथाम अते सुरॱखिआ उपाअ करन दे नाल-नाल वाताअरण दे हिॱतां नूं काइम रॱखण विॱच असफल रहिण लई सरकारी अते निॱजी अथारटीआं नूं जवाबदेह ठहिराउण दी लेड़ है। इस लई, अैनजीटी दीआं शकतीआं लई इॱक संकीरण विआखिआ नूं अपणाउण तों परहेज़ कीता जाणा चाहीदा है जो वाताअरण डेमेन दे अंदर फेरम दी शकती दे पूरे प्रवाह दी आगिआ दिंदा है।

26.5 इह सिरफ बिआनबाज़ी दा मामला नहीं है कि ट्रिबिउनल नूं हमेशा सुचेत रहिणा चाहीदा है, पर वाताअरण दीआं ज़रूरतां नाल नजिॱठण लई तुरंत कारवाई करन लई इस 'ते इॱक महॱतवपूरन कानूंनी ज़ुंमेवारी पाई जांदी है। ज़िंमेवारी सिरफ़ कानूंनी असपशटतावां नूं सुलझाउण दी नहीं है, सगों वाताअरण दीआं समॱसिआवां लई इॱक तरक अते निरपॱख नतीजे 'ते पहुंचणा है जो विरोधी अते गैर-विरोधी हन। इॱथे संयुकत राज दी सुपरीम कोरट दे जसटिस बैंजामिन कारडोज़ो दा हवाला देणा उचित होवेगा, जिनूं ने आपणे मुॱख गूंथ, 'निआंइक प्रकिरिआ दी प्रकिरती' विॱच इस तरूं किहा है,

"इह सॱच है कि कोड अते कनूंन जॱज नूं लेड़ तों वॱध नहीं दिंदे हन, ना ही उसदा कंम अधूरा अते मकैनीकल है। भरन लई खाली पऐ हन। शंकावां अते दुबिधावां दूर होणीआं हन। मुशकलां अते गलतीआं हन जेकर उनूं नूं दूर ना कीता जावे तां उनूं नूं दूर कीता जा सकदा है। "

उपरोकत इॱक सुणी आम संसथा दे रूप विॱच अैॱन. जी. टी. दे अगाऊं कारजां वॱल इॱक संकेत हो सकदा है।

XI. वाताअरण निआं अते वाताअरण समानता

27.1 वाताअरण निआं अते इकुइटी दे संकलपिक ढांचे नूं NGT दे डेमेन दे अनुसार विचारन दी योगता होणी चाहीदी है अते इस दे कंमकाज अते फैसलिआं दा वॱडे पॱधर 'ते लोकां दे समाजिक आरथिक पहिलूआं विॱच विआपक प्रभाव पै सकदा है। वाताअरन निआं दा संकलप वंडण वाले निआं, विधीगत निआं अते मानता वजों निआं दा इॱक तिॱखा रूप है। 25 इॱक विकासशील संकलप दे तौर 'ते वाताअरण दी इकुइटी ने आरथिक जां समाजिक तौर 'ते हाशीए 'ते पऐ समूहां 'ते वाताअरण दे नुकसानां दे असपशट प्रभावां 'ते धिआन केंदरित कीता है। मनॱखी अधिकारां अते वाताअरण दे विगाड़ दीआं चिंतावां आरथिक अते वाताअरणक प्रभावां तों इलावा, मनॱखी तॱत नूं उजागर करन लई, इस छतरी शबद दे तहित ओअरलैप हुंदीआं हन। इस तरूं वाताअरणक इकुइटी वाताअरण दे खतरिआं दे नाल-नाल सुरॱखिआवां दी संतुलित वंड नूं यकीनी बणाउण लई खड़ी है, जिस विॱच टिकाऊ विकास सिधांतां दी वरतों शामल है।

25 शलोसबरग डी, वाताअरण निआं नूं परिभाशित करनाः सिधांत, अंदोलन अते कुदरत (आकसफोरड यूनीवरसिटी प्रैॱस 2009)

27.2 ਗ਼ਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਗਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਲੋਇਸ ਜੇ. ਸ਼ਿਫ਼ਰ (ਤਤਕਾਲੀ ਸਹਾਇਕ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਵਿਭਾਗ (ਈ. ਐੱਨ. ਆਰ. ਡੀ.), ਯੂ. ਐੱਸ. ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ) ਅਤੇ ਟਿਮੋਥੀ ਜੇ. ਡੌਲਿੰਗ (ਤਤਕਾਲੀ ਅਟਾਰਨੀ, ਈ. ਐੱਨ. ਆਰ. ਡੀ.) ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆਃ

> "ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਬੋਝ ਸਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੇ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, "ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ" ਜਾਂ "ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਮਾਨਤਾ" ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨਾਲ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਜੋਖਮਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।[26]

27.3 ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵੰਡ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋਵੇ।

> "ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ "ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ" ਉਹਨਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।"[27]

ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਮਾਮੂਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਮਝੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਘਾਟ ਲਈ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੇਦੀ 'ਤੇ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਿਆਏਗਾ, ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ "ਬਰਾਬਰ ਪੱਧਰ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਵਰਗ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਮਾਨਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ।

---

26 ਸ਼ਿਫ਼ਰ, ਐਲ. ਜੇ., ਅਤੇ ਡੌਲਿੰਗ, ਟੀ. ਜੇ. (1997)। ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ, 27 (2), 327-342।

27 ਜੈੱਫ ਟੈਡ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ", 44 ਹਾਰਵ। ENVTL. ਐੱਲ. ਰੇਵ. 169, 193 (2020)

27.4 ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਢਾਲਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ 'ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੋਵੇ।

> "ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨੀ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਹੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਹਨ।"[28]

27.5 ਉਪਰੋਕਤ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 'ਮਹਿਲਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ' ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਫ਼ਰ ਅਤੇ ਡਾਉਲਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਕਹੀ ਗਈ ਗੱਲ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ "ਨਸਲ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਵਰਗ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

IX. **ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ**

28.1 ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਰਮਿਨ ਰੋਸੇਨਕ੍ਰੈਂਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ 'ਇਨਵਾਇਰਨਮੈਂਟਲ ਲਾਅ ਐਂਡ ਪਾਲਿਸੀ ਇਨ ਇੰਡੀਆ' ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨਵੀਨਤਾਵਾਂ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਉਪਜਾਊ ਆਧਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਟੋਰਟਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ 30, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਅਦਾਲਤੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਆਦਿ।[31]

---

28 ਸੁਪ੍ਰਾ ਨੋਟ 26.

29 ਆਈ. ਬੀ. ਆਈ. ਡੀ.

30 ਪੇਂਡੂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1985 ਐਸ. ਸੀ. 652, ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1990) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 613, ਵੀਰੇਂਦਰ ਗੌਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (1995) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 577 31

31 ਦੇਖੋ ਐਮ. ਏ. ਏ. ਬੇਗ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ (1996)। ਡੋਮੇਨਿਕੋ ਅਮੀਰਾਂਤੇ, ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (2012) ਉੱਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ। ਐਮ. ਕੇ. ਰਮੇਸ਼, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ: ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਭਾਰਤੀ ਜੇ. ਐੱਨ. ਵੀ. ਟੀ. ਐੱਲ. ਐਲ. 20 (2)

28.2 ਧਾਰਾ 21, 32, 48ਏ, 51ਏ (ਜੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 32 ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਭਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ:

> "ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"[33]

28.3 ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਢਾਲਣਾ ਵੀ ਇੱਕ ਫੋਕਲ ਚਿੰਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 'ਸੰਪੂਰਨ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਿਧਾਂਤ'[34] ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਹਨ।

> "ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਰਾਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਗੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪਰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ 1991 ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। . . . ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਥਾਪਿਤ ਬਲਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। [35]

28.4 ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ "ਐਮਿਕਸ ਵਾਤਾਵਰਣ" ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ।

---

32 ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਸਵਾਮੀ, ਐੱਨ. ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ। ਭਾਰਤ, ਥੌਮਸਨ ਰਾਇਟਰਜ਼, Vol.I, ਐਡੀ. 5.

33 (1991) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 74.

34 ਐੱਮ. ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 1987 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. (1) 395

35 ਰਾਜਮਣੀ, ਲਾਵਨੀਆ। 2007 ਵਿੱਚ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੁਕੱਦਮਾਃ ਪਹੁੰਚ, ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਸਮਾਨਤਾ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਾ। ਜਰਨਲ ਆਫ਼ ਇਨਵਾਇਰਨਮੈਂਟਲ ਲਾਅ

36 ਸੁਪ੍ਰਾ, ਨੋਟ 19.

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਾਮਲੇ ਕੁਝ ਆਬਾਦੀ ਦੇ 'ਜੋਖਮ ਵਾਲੇ' ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਫੋਰਮ ਲਈ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੋੜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ।[37]

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਟੀ ਐਸ ਦੁਆਬੀਆ, ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ,

"ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

...ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਉਦਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਖਾਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। [38]

28.6 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ, ਕਲਿਆਣਮੁਖੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, NGT ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

28.7 ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ, ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂਦ ਐਚਪੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ। ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ

---

37 ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (1986) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 176, ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਫ਼ਾਰ ਐਨਵਾਇਰਨਮੈਂਟਲ ਲੀਗਲ ਐਕਸ਼ਨ ਬਨਾਮ. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 212, ਏ.ਪੀ. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਵੀ. ਨਾਇਡੂ (1999) 2 ਐਸਸੀਸੀ 718, ਏ.ਪੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ II ਬਨਾਮ ਐਮਵੀ ਨਾਇਡੂ (2001) 2 ਐਸਸੀਸੀ 62.

38 ਜਸਟਿਸ ਟੀ.ਐਸ. ਦੁਆਬੀਆ, ਵਾਤਾਵਰਨ

ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ [39] ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ,

"40. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜੋ ਸੂਈ ਜੈਨਰੀਸ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਧਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਲਈ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੰਕਲਪਿਕ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ। ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਇੰਟਰਫੇਸ ਦੁਆਰਾ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਚਾਰਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ ਕਾਰਬਨ ਫੁੱਟਪ੍ਰਿੰਟਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ, ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ 'ਕਾਨੂੰਨ' ਤੱਤ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ, ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਨਿਯਮ ਇਹਨਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਸਮਝ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

28.8 ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ NGT ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡੋਮੇਨੀਕੋ ਅਮੀਰਾਂਟੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ

"ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਲਾਗੂਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ- ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [40]

---

39 (2021) 4 ਐਸਸੀਸੀ 309

40 ਡੋਮੇਨੀਕੋ ਅਮੀਰਾਂਤੇ, ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਦਾਲਤਾਂ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ, 29 ਪੇਸ ਐਨਵੀਟੀਐਲ. ਐਲ.ਰਵ 441 (2012)

ਐਨਜੀਟੀ ਇਸ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੰਸਥਾਗਤਕਰਨ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਦਮਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਧਾਰਨਾ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਵਿਗੜਦਾ ਹੈ।

X. ਸਿੱਟਾ:

29. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੀਏ, ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਨੰਦ ਗਰੋਵਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕਿਊਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਆਸਥਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਏ.ਓ.ਆਰ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

30. ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ, ਜਦੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਥਰਿੱਡਾਂ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਈ ਜਨੇਰਿਸ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ, ਅਤੇ 2010 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਡੋਮੇਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

31. ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬਾਰਸ਼ਾਂ, ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਧਦੀ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਦਰਿਆਈ ਅਤੇ ਤੱਟਵਰਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਅਤੇ ਕਟਾਵ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ। ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਧਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ[41] ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਲਵਾਯੂ ਸੰਕਟਕਾਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸੂਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।[42]

32. ਇਸ ਲਈ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਝੜਪ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਣਕਿਆਸੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ

---

41 ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਨੈੱਟਵਰਕ: ਇੱਕ 4X4 ਮੁਲਾਂਕਣ - 2030 ਲਈ ਇੱਕ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, 16 ਨਵੰਬਰ 2010

42 ਜਲਵਾਯੂ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸਕੱਤਰ-ਜਨਰਲ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਦਸੰਬਰ 12, 2020

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਅੱਜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਅਕਸਰ ਨਾ ਭਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 'ਸੱਤਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ' ਸਥਿਰਤਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਜਾਂ 'ਇਰੋਕੁਇਸ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਨੂੰਨ' (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਰੋਕੋਇਸ ਕਬੀਲੇ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਲਈ ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

33. ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਵਿਧੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਰਾਸਤ ਛੱਡ ਸਕੀਏ।

34. ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਫੋਰਮ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਤਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉੱਚ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ "ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨੀ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿੱਗਣਗੇ"। [43] ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਇੱਕ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਖੁਦ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜੋ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਨਿਸ਼ਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

35. ਐਨਜੀਟੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਸਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਇੱਕ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਇਸਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਫੋਰਮ ਨੇ ਖੁਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੂਹਿਕ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਮਾਜ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਨਜੀਟੀ ਲਈ ਹੈਂਡਸ ਆਫ ਮੋਡ, ਜਦੋਂ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਜਵਾਬ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

---

43 ਸੁਪਰਾ ਨੋਟ 23

36. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਵਿਧੀਗਤ ਵਾਲ ਵੰਡਣਾ ਹੋਵੇਗਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖਣਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਐਨਜੀਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਵਿਧੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਕੜਿਆ ਜਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

37. ਜਦੋਂ ਐਨਜੀਟੀ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਸੰਚਾਰ ਜਾਂ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਫ਼ਤਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵੱਲ ਐਨਜੀਟੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ NGT ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਖਬਰ ਆਈਟਮ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਲਟ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

38. ਜੇਕਰ ਐਨਜੀਟੀ ਆਪਣੇ ਡੋਮੇਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਉੱਪਰ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਟਰਿੱਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਰਥਾਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਜਾਂ 'ਸੁਓ ਮੋਟੂ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

39. ਉਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਅਕਸਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਟਪਿਕਿੰਗ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹਨ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਥਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜਾਂ ਸਜਾਵਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ ਭਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਗਰਾਨ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਨਾ ਕਰੇ।

40. ਆਉ ਹੁਣ ਸੈਮੂਅਲ ਬੇਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਨਾਟਕ ਵੇਟਿੰਗ ਫਾਰ ਗੋਡੋਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਵਾਦਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਲੋੜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਗੋਡੋਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਦੀ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਿਛਲੀ ਚਰਚਾ ਸਾਨੂੰ ਸੰਕੇਤਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ

ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਮੋਟੋ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

41. ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਡੀਲਿੰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੇਸ(ਮਾਮਲੇ) ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਸਮਾਨ/ਸਾਂਝੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ(ਮਾਮਲੇ) ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਜਸਟਿਸ ਏ. ਐੱਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ) ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਜਿਸਟਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 25.10.2021 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਸਬੰਧਤ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਲੀਗਲ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

